

EUROOPA KOHTU OTSUS

17. november 1998*

[...]

Brüsseli konventsioon – Vahekohtuklausel – Vahemakse – „Ajutiste meetmete“ mõiste

Kohtuasjas C-391/95,

mille esemeks on Euroopa Kohtule 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades tõlgendamist Euroopa Kohtus käsitleva 3. juuni 1971. aasta protokollil alusel Hoge Raad der Nederlandenile esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Van Uden Maritime BV, mis tegutseb nime Van Uden Africa Line all,

ja

Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line jt,

eelotsust eespool viidatud 27. septembri 1968. aasta konventsiooni (EÜT 1978, L 304, lk 36), muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta (EÜT 1978, L 304, lk 1 ja muudetud tekst lk 77) ning 25. oktoobri 1982. aasta konventsiooniga Kreeka Vabariigi ühinemise kohta (EÜT 1982, L 388, lk 1), artikli 1 teise lõigu punkti 4, artikli 3, artikli 5 punkti 1 ja artikli 24 tõlgendamise kohta.

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissechet, G. Hirsch, P. Jann, kohtunikud G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm (ettekandja), L. Sevón ja M. Wathelet,

kohtujurist: P. Léger,

kohtusekretär: vanemametnik D. Louterman-Hubeau,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Van Uden Maritime BV, mis tegutseb nime Van Uden Afrika Line all, esindaja: advokaat L. Ebbekink, Haag,

- Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line jt, esindaja: advokaat J.L. de Wijkerslooth, Haag,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

- Saksa valitsus, esindaja: liitvabariigi justiitsministeeriumi kõrgem ametnik J. Pirrung,

- Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: Treasury Solicitor's Departmenti ametnik L. Nicoll ja V. V. Veeder, QC,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õigustalituse ametnik B.J. Drijber,

võttes arvesse kohtuistungil ettekannet,

olles kuulunud 22. aprilli 1997. aasta kohtuistungil ära Saksamaa valitsuse, Ühendkuningriigi valitsuse ja komisjoni suulised märkused,

olles kuulunud 10. juuni 1997. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Hoge Raad der Nederlanden (Hollandi ülemkohus) esitas Euroopa Kohtule oma 8. detsembri 1995. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 14. detsembril 1995, 27. septembri 1968. aasta Brüsseli konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades tõlgendamist Euroopa Kohtus käsitleva 3. juuni 1971. aasta protokollil alusel kaheksa eelotsuse küsimust eespool viidatud 27. septembri 1968. aasta konventsiooni (EÜT 1978, L 304, lk 36), muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta (EÜT 1978, L 304, lk 1 ja muudetud tekst lk 77) ja 25. oktoobri 1982. aasta konventsiooniga Kreeka Vabariigi ühinemise kohta (EÜT 1982, L 388, lk 1) (edaspidi „konventsioon“), artikli 1 teise lõigu punkti 4, artikli 3, artikli 5 punkti 1 ja artikli 24 tõlgendamiseks.
- 2 Need küsimused on esitatud kohtuasjas Rotterdamis (Madalmaad) asutatud Van Uden Maritime BV (edaspidi „Van Uden“) ja Hamburgis (Saksamaa) asutatud Kommanditgesellschaft in Firma Deco-Line jt (edaspidi „Deco-Line“) vahel seoses vahekohtuklauslit sisaldavast lepingust tulenevate võlgade tasumisega seotud ajutiste kergendavate meetmete taotlusega (*Kort Gedingi* menetlus).
- 3 Konventsiooni artikli 1 esimese lõigu kohaselt tuleb konventsiooni kohaldada tsiviil- ja kaubandusasjades. Teise lõigu punktis 4 on siiski sätestatud, et seda ei kohaldata vahekohtute suhtes.
- 4 Konventsiooni artikli 2 kohaselt on kohtualluvuse üldreeglikuks see, et need isikud, kelle alaline elukoht on osalisriigis, kaevatakse selle riigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.
- 5 Isikuid, kelle alaline elukoht on osalisriigis, saab teise osalisriigi kohtusse kaevata üksnes konventsioonis sätestatud korras. Artikli 3 teises lõigus on loetletud ülemäärase kohtualluvuse sätted, mida ei tohi kohaldada nende isikute suhtes, kelle alaline elukoht on muus osalisriigis, kaasa arvatud Madalmaade tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Wetboek*

van Burgerlijke Rechtsvordering, edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik“) artikli 126 lõige 3 ja artikkel 127.

- 6 Konventsiooni artikli 5 punkti 1 kohaselt võib isiku, kelle alaline elukoht on osalisriigis, teises osalisriigis kaevata lepinguga seotud asjades selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus.
- 7 Konventsiooni artiklis 24, mis käsitleb konkreetselt ajutisi ja kaitsemeetmeid, on sätestatud:

„Osalisriigi kohtute kaudu võib taotleda selliseid ajutisi meetmeid, sealhulgas kaitsemeetmeid, mis on selle riigi seadustega ette nähtud, isegi juhul, kui teise osalisriigi kohtud on käesoleva konventsiooni kohaselt asja sisuliseks arutamiseks pädevad.“
- 8 1993. aasta märtsis sõlmisid Van Uden ja Deco-Line *slot/space charter agreement*'i nimelise lepingu, milles Van Uden kohustus andma Deco-Line'i kasutusse lastiruumi nende laevade pardal, mida Van Uden kasutas ise või koos teiste laevandusettevõtjatega Põhja- ja Lääne-Euroopa ning Lääne-Aafrika vahelisel liinilaevandusteenuse osutamisel. Vastutasuks pidi Deco-Line tasuma lepingupoolte vahel kokkulepitud tariifi kohaselt arvutatud prahiraha.
- 9 Van Uden algatas Madalmaades lepingus ettenähtud vahekohtumenetluse sel põhjusel, et Deco-Line ei olnud tasunud teatud arveid, mille Van Uden oli talle esitanud.
- 10 Lisaks esitas Van Uden Rechtbank te Rotterdami (piirkonnakohus) presidendile ajutiste kergendavate meetmete taotluse põhjusel, et Deco-Line ei näidanud üles vajalikku hoolsust vahekohtunike nimetamisel ning et tema arvete tasumata jätmine tõi talle kaasa rahavooprobleemid. Van Uden nõudis oma taotluses, et Deco-Line tasuks 837 919.13 Saksa marga (DEM) suuruse summa nelja lepingust tuleneva võlasumma tasumiseks.
- 11 Kõnealuses menetluses väitis Deco-Line esmalt, et Madalmaade kohtul puudus nende nõuete käsitlemise kohtualluvus. Deco-Line väitis, et kuna ta on asutatud Saksamaal, võib teda kaevata üksnes Saksamaa kohtusse.
- 12 Rechtbanki president jättis kõnealuse väite rahuldamata põhjusel, et ajutiste kergendavate meetmete taotlust tuleb pidada konventsiooni artiklis 24 nimetatud ajutiseks meetmeks.
- 13 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 126 lõikele 3 viidates otsustas ta, et hageja alalise elukoha järgse kohtuna oli ta pädev käsitlema Madalmaades elava hageja esitatud hagi kostja vastu, kellel ei ole Madalmaades teadaolevat alalist ega tunnustatud elukohta. Lisaks järeldas ta, et käesoleval kohtuasjal oli kahel põhjusel piisav minimaalne seos Madalmaade õigusega: i) Deco-Line osales rahvusvahelises kaubanduses ja seetõttu saaks temast Madalmaades võlausaldaja, mistõttu võib seal täitmisele pöörata iga tema vastu tehtud kohtuotsust, ning ii) sellise kohtuotsuse võib täitmisele pöörata ka Saksamaal.
- 14 Lõpuks oli Rechtbanki president seisukohal, et tema kohtualluvust ei mõjutanud kuidagi asjaolu, et pooled olid kokku leppinud, et nende vaidlus lahendatakse vahekohtumenetluse raames Madalmaades, sest tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 1022 lõike 2 kohaselt ei saa vahekohtuklausel välistada poole õigust taotleda ajutisi kergendavaid meetmeid.

- 15 Seega kohustas Rechtbanki president ajutiselt täitmisele pööratava 21. juuni 1994. aasta otsusega Deco-Line'i tasuma Van Udenile 377 625.35 Saksa marga suuruse summa koos seadusjärgse intressimääraga.
- 16 Gerechtshof te s'-Gravenhage (Haagi piirkondlik apellatsioonikohus) tühistas selle määruse Deco-Line kaebuse põhjal. Kõnealuse kohtu arvates tähendas asjaolu, et kohtuasi peab olema piisavalt seotud Madalmaade õigusega, et konventsiooni raames peab Madalmaades olema võimalik taotletud ajutist määrust jõustada. Üksnes asjaolu, et Deco-Line võis soetada seal tulevikus varasid, oli kohtu arvates selleks ebapiisav.
- 17 Kõnealuse otsuse peale esitati edasikaebus Hoge Raad der Nederlandenile, kes peatas menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1) Kui lepingust tulenevat maksukohustust tuleb täita osalisriigis (Brüsseli konventsiooni artikli 5 punkti 1 kohaselt on võlausaldajal õigus kaevata maksekohustusi mittetäitev võlgnik täitmise saavutamise eesmärgil kõnealuse riigi kohtusse, isegi kui võlgniku alaline elukoht on teises osalisriigis), kas siis esimesena nimetatud riigi kohtul on samuti (otseselt) kohtualluvus arutada võlausaldaja poolt võlgniku vastu esitatud nõuet ja lahendada see ajutises [Kort Geding] menetluses sellise määruse vastuvõtmiseks, milles kohustatakse võlgnikku ajutiselt täitmisele pööratava kohtuotsusega tasuma summat, mis ajutiste meetmete kohaldamise taotlust arutava kohtu arvates võlgnetakse väga tõenäoliselt võlausaldajale, või kas ajutiste meetmete kohaldamise taotlust arutava kohtu kohtualluvuse suhtes kehtestatakse muid tingimusi, näiteks tingimus, et kõnealuse kohtu taotletud kergendav meede peab jõustuma (või seda on võimalik jõustada) asjaomases osalisriigis?

2) Kas see mõjutab esimesele küsimusele antavat vastust, et poolte vaheline leping sisaldab vahekohtuklauslit, ja kui mõjutab, milline on kõnealuse klausli kohaselt vahekohtumenetluse toimumise koht?

3) Kui esimesele küsimusele vastatakse, et ajutiste meetmete kohaldamise taotlust arutava kohtu kohtualluvus eeldab, et talt taotletud kergendav meede peab samuti jõustuma (või seda on võimalik jõustada) asjaomases osalisriigis, kas see tähendab, et taotletud määrust peab olema võimalik täita kõnealuses riigis, ja kas seetõttu on vaja, et seda tingimust täidetakse ajutiste meetmete kohaldamise taotluse tegemisel, või piisab, et seda tingimust saab tõenäoliselt täita tulevikus?

4) Kas Madalmaade tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 289 ja sellele järgnevatel artiklites sätestatud võimalus taotleda tungival vajadusel Arrondissementsrechtbanki presidendilt ajutiselt täitmisele pööratavat kohtuotsust on Brüsseli konventsiooni artiklis 24 nimetatud „ajutine meede“ või „kaitsemeede“?

5) Kas see mõjutab neljandale küsimusele antavat vastust, et menetlus põhikohtuasjas on või võib jääda pooleli, ning kui see on nii, kas on tähtsust sellel, et samas asjas on alustatud vahekohtumenetlust?

6) Kas neljandale küsimusele antavat vastust mõjutab see, et taotletud ajutine kergendav meede on esimeses küsimuses nimetatud maksukohustuse täitmist nõudev määrus?

7) Kui neljandale küsimusele tuleb vastata jaatavalt ja „teise osalisriigi kohtud on ... asja sisuliseks arutamiseks pädevad“, kas tuleb artiklit 24 ja eelkõige selles esinevat viidet sellistele ajutistele meetmetele ..., mis on [osalis]riigi seadustega ette nähtud, tõlgendada selliselt, et ajutiste meetmete kohaldamise taotlust arutav kohus on (otseselt) pädev, kui talle on oma siseriiklike õigusnormide kohaselt antud kohtualluvus, isegi juhul, kui kõnealustele õigusnormidele on viidatud Brüsseli konventsiooni artikli 3 teises lõigus, või kas tema kohtualluvus viimatinimetatud juhul sõltub lisatingimuste täitmisest, näiteks, et kõnealuselt kohtult taotletud ajutine kergendav meede peab jõustuma või seda on võimalik jõustada asjaomases osalisriigis?

8) Kui seitsmendale küsimusele tuleb vastata, et selleks, et ajutise kergendava meetme taotlust arutav kohus oleks pädev, on samuti vaja, et temalt nõutav kergendav meede peab jõustuma (või seda on võimalik jõustada) asjaomases osalisriigis, kas see tähendab, et taotletavat määrust peab olema võimalik täita kõnealuses riigis ja kas seetõttu on vaja ajutise kergendava meetme taotlemisel täita kõnealust tingimust või piisab sellest, et seda saab tõenäoliselt täita tulevikus?“

18 Esitatud küsimused on konventsiooni kohaselt seotud ajutise kergendava meetme taotlusi arutava kohtu kohtualluvusega. Siseriiklik kohus soovib teada saada, kas sellist kohtualluvust võib kehtestada konventsiooni artikli 5 punkti 1 (küsimused 1-3) põhjal ja kas seda võib kehtestada artikli 24 põhjal (küsimused 4-8). Mõlemal juhul käsitlevad siseriikliku kohtu küsimused järgmist:

- esiteks sellise asjaolu esinemine, et kõnealuse vaidluse suhtes kohaldatakse lepingust tulenevalt vahekohtumenetlust,

- järgmiseks, kas ajutise kergendava meetme taotlust arutava kohtu kohtualluvuse suhtes kehtib tingimus, et taotletud meede peab jõustuma või seda on võimalik jõustada kõnealuse kohtu riigis, eelkõige et see peab olema jõustatav seal, ja kas on vaja, et sellist tingimust täidetakse taotluse tegemise ajal, ja

- lõpuks sellise asjaolu esinemine, et kohtuasi käsitleb nõuet maksta lepingust tulenev vastutasu vahemaksena.

19 Esiteks tuleb ajutise kergendava meetme taotlust arutava kohtu kohtualluvuse osas märkida, et on lubatud, et kohus, mis on konventsiooni artiklite 2 ja 5-18 kohaselt pädev asja sisuliselt arutama, on ka pädev määrama ajutisi või kaitsemeetmeid, mis võivad osutada vajalikuks.

20 Peale selle lisab konventsiooni 9. jao artikkel 24 kohtualluvuse eeskirja, mis ei kuulu artiklites 2 ja 5-18 sätestatud süsteemi ning mille kohaselt võib kohus määrata ajutisi või kaitsemeetmeid isegi siis, kui ta ei ole pädev asja sisuliselt arutama. Kõnealuse sätte kohaselt võidakse määrata sellised meetmed, mis on sätestatud selle riigi seadustes, kus asub taotlust arutav kohus.

21 Konventsiooni artikli 5 punktis 1 on sätestatud, et lepinguga seotud asjades võib kostja kaevata muu osalisriigi kui see, kus on tema alaline elukoht, selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus.

- 22 Seetõttu on kohus, kes on pädev asja sisuliselt arutama ühe konventsioonis sätestatud kohtualluvuse aluse kohaselt, pädev määrama ka ajutisi või kaitsemeetmeid, ilma et kõnealune kohtualluvus sõltuks siseriikliku kohtu kolmandas küsimuses nimetatud muudest tingimustest.
- 23 Käesolevas kohtuasjas sisaldab Van Udeni ja Deco-Line'i vahel sõlmitud leping siiski vahekohtuklauslit.
- 24 Kui pooled on põhjendatult jätnud siseriiklike kohtute kohtualluvusest välja lepingust tuleneva vaidluse ja on saatnud kõnealuse vaidluse vahekohtule, ei ole konventsiooni tähenduses ühtki siseriiklikku kohut, kes on pädev asja sisuliselt arutama. Sellest tulenevalt ei ole sellise lepingu poolel võimalik esitada ajutiste või kaitsemeetmete kohaldamise taotlust kohtule, kes oleks konventsiooni alusel pädev asja sisuliselt arutama.
- 25 Sellisel juhul võib siseriiklik kohus olla konventsiooni kohaselt pädev määrama ajutisi või kaitsemeetmeid üksnes artikli 24 alusel.
- 26 Seetõttu möönavad Deco-Line ning Saksamaa ja Ühendkuningriigi valitsus, et kuna pooled on kokku leppinud, et esitavad oma kohtuasja lahendamiseks vahekohtule, ei kuulu ka ajutiste meetmete kohaldamise menetlus konventsiooni kohaldamisalasse. Saksamaa valitsus väidab eelkõige, et taotletud ajutised meetmed jäävad konventsiooni kohaldamisalast välja, kui need on oma olemuselt seotud vahekohtumenetluse esemega. Ühendkuningriigi valitsuse arvates võib käesolevas kohtuasjas taotletud meetmeid pidada osaks vahekohtumenetlusest ning need on seetõttu jäetud välja konventsiooni kohaldamisalast.
- 27 Van Uden ja komisjon väidavad siiski, et vahekohtuklausli olemasolu tagajärjeks ei ole ajutiste meetmete kohaldamise taotluse väljajätmine konventsiooni kohaldamisalast. Komisjon väidab, et vaidluse ese on määrav ning et lepingukohustuse täitmine, s.t konventsiooni kohaldamisalasse kuuluv küsimus, on pärit ajutiste meetmete kohaldamise menetlusest.
- 28 Kõigepealt tuleb siinkohal meeles pidada, et konventsiooni artiklit 24 kohaldatakse isegi siis, kui teise osalisriigi kohus on pädev asja sisuliselt arutama, tingimusel, et vaidluse ese kuulub konventsiooni kohaldamisalasse *ratione materiae*.
- 29 Seega üksnes asjaolu, et kohtuasja sisulist arutamist on alustatud või võidakse alustada osalisriigi kohtus, ei jäta teise osalisriigi kohut ilma konventsiooni artikli 24 kohasest kohtualluvusest.
- 30 Artiklile 24 ei saa siiski tugineda konventsiooni kohaldamisalast välja jäetud asjadega seotud ajutiste või kaitsemeetmete uuesti konventsiooni kohaldamisalasse viimiseks (vt 27. märtsi 1979. aasta otsus kohtuasjas 143/78: De Cavel vs. De Cavel, EKL 1979, lk 1055, punkt 9).
- 31 Konventsiooni artikli 1 teise lõigu punktis 1 kohaselt on vahekohtumenetlus jäetud välja selle kohaldamisalast. Kõnealuse sättega soovisid osalisriigid jätta vahekohtumenetluse konventsiooni kohaldamisalast täielikult välja, kaasa arvatud siseriiklikes kohtutes pooleliolevad menetlused (vt 25. juuli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-190/89: Rich vs. Società Italiana Impianti, EKL 1991, lk I-3855, punkt 18).

- 32 Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi konventsiooniga ühinemisel koostatud eksperdiarvamuses (EÜT 1979, C 59, lk 71, lk 92-93) on täpsustatud, et konventsiooni ei kohaldata selliste kohtuotsuste suhtes, milles tehakse kindlaks vahekohtulepingu kehtivus või kehtetus, nõutakse, et pooled lõpetaks vahekohtumenetluse selle kehtetuse tõttu, ega vahekohtu otsuste tühistamis-, muutmise-, tunnustamis- ja täitmishagisid käsitlevate menetluste või otsuste suhtes. Samuti on konventsiooni kohaldamisalast välja jäetud vahekohtumenetlusega kaasnevad menetlused, nt vahekohtunike nimetamine või tagasikutsumine, vahekohtumenetluse toimumiskoha kindlaksmääramine või vahekohtu otsuste tegemise tähtaja pikendamine.
- 33 Seetõttu tuleb siiski märkida, et põhimõtteliselt ei kaasne vahekohtumenetlusega ajutisi meetmeid, vaid need määratakse samaaegselt sellise menetlusega ja nende eesmärk on toetada vahekohtumenetlust. Need meetmed ei käsitle vahekohtumenetlust kui sellist, vaid paljude õiguste kaitset. Nende kuulumist konventsiooni kohaldamisalasse ei määra seega mitte nende olemus, vaid nende õiguste olemus, mille kaitset need tagavad (vt 26. märtsi 1992. aasta otsus kohtuasjas C-261/90: Reichert ja Kockler vs. Dresdner Bank, EKL 1992, lk I-2149, punkt 32).
- 34 Seetõttu tuleb järeldada, et kui ajutiste meetmete kohaldamise taotluse ese käsitleb, nagu põhikohtuasjas, küsimust, mis kuulub konventsiooni kohaldamisalasse *ratione materiae*, kohaldatakse konventsiooni ja selle artikliga 24 võidakse anda kõnealust taotlust arutavale kohtule kohtualluvus, isegi kui sisulist arutamist on juba alustatud või võidakse alustada ning isegi kui kõnealust menetlust peavad läbi viima vahekohtunikud.
- 35 Seejärel väitis Van Uden konventsiooni artikli 24 alusel taotluse tegemiseks konventsioonis kehtestatud tingimuste osas, et sellist taotlust arutav kohus on pädev, ilma et ta peaks täitma ühtegi muud tingimust, kui tema siseriiklike õigusnormidega antakse talle kohtualluvus, isegi kui tegu on konventsiooni artikli 3 teises lõigus nimetatud õigusnormidega. Deco-Line väidab seevastu, et rangemate tingimuste kehtestamine on selgelt põhjendatud ning et igal juhul asjaolu, et artikkel 24 viitab kohtualluvust käsitlevatele siseriiklikele õigusnormidele, tähendab, et kõnealune kohus võib vabalt kehtestada oma kohtualluvusele sellised tingimused.
- 36 Saksamaa valitsuse arvates ei lubata artiklis 24 kohtul määrata ühe konventsiooni artikli 3 teises lõigus nimetatud kohtualluvuse eeskirja põhjal ajutisi meetmeid, välja arvatud juhul, kui kõnealuse kohtualluvuse eeskirja tingimuseks on otsuse kiireloomulisus või see põhineb kõnealusel otsusel ning kui ajutine meede on selle määramishetkel piisavalt seotud riigiga, kus kõnealune kohus asub. Viimati nimetatud tingimus on täidetud siis, kui ajutist meedet saab kõnealusel riigis täita.
- 37 Sellega seoses tuleb meeles pidada, et konventsiooni artiklis 24 nimetatud väljendit „ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed“ tuleb käsitleda selliselt, et see viitab meetmetele, mille eesmärk on säilitada konventsiooni kohaldamisalasse jäävates asjades faktiline või õiguslik olukord nende õiguste kaitsmiseks, mille tunnustamist nõutakse muidu kohtult, kes on pädev asja sisuliselt arutama (eespool viidatud kohtuotsus Reichert ja Kockler, punkt 34).
- 38 Selliste meetmete määramine eeldab kõnealuselt kohtult erilist hoolt ja nende tegelike asjaolude põhjalikku tundmist, milles taotletud meetmed peavad jõustuma. Sõltuvalt

olukorrast ja eriti kaubandustavade peab kohus suutma kehtestada oma määrusele tähtaja või kavandatavate meetmete kohaste varade või kaupade iseloomu osas nõudma pangagarantiisid või määrama sekvesteri, ning üldiselt nõudma, et tema määruse osas on täidetud kõik sellised tingimused, mis tagavad selle, et määratud meede on iseloomu poolest ajutine või kaitsev (vt 21. mai 1980. aasta otsus kohtuasjas: Denilauler vs. Couchet Frères, EKL 1980, lk 1553, punkt 15).

- 39 Seetõttu leidis Euroopa Kohus Denilauleri kohtuotsuse punktis 16, et antud paiga kohtud või igal juhul selle osalisriigi kohtud, kus taotletud meetmete kohased varad asuvad, võivad kõige paremini hinnata neid olukordi, mis võivad viia taotletud meetmete võtmise või neist keeldumiseni või nende menetluste ja tingimuste kehtestamiseni, mida hageja peab järgima määratud meetmete ajutise või kaitsva iseloomu tagamiseks.
- 40 Sellest järeldub, et ajutiste või kaitsemeetmete määramine artikli 24 alusel sõltub eelkõige sellest, et taotletud meetmete eseme ja selle kõnealuseid meetmeid arutava kohtu osalisriigi territoriaalse kohtualluvuse vahel on tegelik seos.
- 41 Lisaks järeldub sellest, et kohus, kes määrab meetmeid artikli 24 alusel, peab võtma arvesse vajadust kehtestada tingimusi või eritingimusi nende meetmete ajutise või kaitsva iseloomu tagamiseks.
- 42 Võttes eelkõige arvesse asjaolu, et käesolevas kohtuasjas võttis siseriiklik kohus oma kohtualluvuse aluseks ühe konventsiooni artikli 3 teises lõigus nimetatud siseriiklikest eeskirjadest, tuleb meeles pidada, et kõnealuse artikli esimese lõigu kohaselt saab isikuid, kellel alaline elukoht on osalisriigis, teise liikmesriigi kohtusse kaevata üksnes II peatüki 2.-6. jaos, s.t artiklites 5-18 sätestatud korras. Sellest tulenevalt ei kohaldata artiklis 3 nimetatud ülemäärase kohtualluvuse eeskirjadele tuginemise keeldu artiklis 24 sätestatud erandkorra suhtes.
- 43 Lõpuks selle küsimuse osas, kas võib ajutist määrust, milles kohustatakse maksuma lepingust tulenevat vastutasu, pidada konventsiooni artiklis 24 nimetatud ajutiseks meetmeks, väidavad Deco-Line ja Ühendkuningriigi valitsus, et ei või. Saksamaa valitsus leiab, et menetlus põhikohtuasjas ei näi kuuluvat ajutiste või kaitsemeetmete määratluse alla.
- 44 Van Uden ja komisjon on teisel arvamusel. Komisjoni arvates tuleb ajutisi meetmeid pidada sellisteks, mille kehtivus lõpeb siis, kui põhiküsimus lahendatakse või kui kindlaksmääratud tähtaeg on möödas. Need võivad olla positiivsed meetmed, s.t määrus läbi viia teatud toiming, nt anda üle vara või tasuda rahasumma.
- 45 Siinkohal tuleb märkida, et ei ole võimalik eelnevalt välistada üldisel ja abstraktsel viisil, et lepingust tuleneva vastutasu maksmine vahemaksena, isegi kui selle summa vastab põhiküsimuses taotletud summale, võib olla vajalik põhiküsimuses tehtava otsuse tõhususe tagamiseks ning võib teatud juhtudel näida olemasolevaid intresse arvesse võttes põhjendatud (vt ühenduse õiguse osas kohtuasi C-393/96: P(R) Antonissen vs. nõukogu ja komisjon, EKL 1997, lk I-442, punkt 37).
- 46 Vahemakse määramine on oma olemuselt siiski selline, et see võib korvata põhiküsimuses tehtavat otsust. Peale selle, kui hagejal on õigus saada vahemaksena lepingust tulenevat vastutasu hageja alalise elukoha järgses kohtus, kelle kohtualluvusse ei kuulu

konventsiooni artiklite 2-18 alusel sisuline arutamine, ning seejärel õigus saavutada kõnealuse määruse tunnustamine ja täitmine kostja riigis, võidakse mööda hiilida konventsioonis kehtestatud kohtualluvuse eeskirjadest.

47 Sellest tulenevalt ei ole lepingust tuleneva vastutasu maksmine vahemaksena artiklis 24 nimetatud ajutine meede, välja arvatud ühelt poolt siis, kui antud summa tagasimaksmine kostjale tagatakse juhul, kui hageja ei võida põhikohtuasja, ja teiselt poolt siis, kui taotletud meede käsitleb üksnes teatud selliseid kostja varasid, mis kuuluvad või peaksid kuuluma selle kohtu territoriaalse kohtualluvuse piiresse, kellele taotlus esitati.

48 Eespool toodud kaalutlusi silmas pidades tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et

- konventsiooni artikli 5 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et kõnealuse sätte alusel on pädev kohus samuti pädev määrama ajutisi või kaitsemeetmeid, ilma et viimati nimetatud kohtualluvus sõltuks muudest tingimustest, ja
- kui pooled on põhjendatult jätnud siseriiklike kohtute kohtualluvusest välja lepingust tuleneva vaidluse ja on saatnud kõnealuse vaidluse vahekohtule, ei või konventsiooni artikli 5 punkti 1 alusel määrata ühtegi ajutist ega kaitsemeetet.

Viiendale küsimusele tuleb vastata, et

- kui ajutiste meetmete kohaldamise taotluse ese käsitleb küsimust, mis kuulub konventsiooni kohaldamisalasse *ratione materiae*, kohaldatakse konventsiooni ning selle artikliga 24 võidakse anda kõnealust taotlust arutavale kohtule kohtualluvus, isegi kui sisulist arutamist on juba alustatud või võidakse alustada ning isegi kui kõnealust menetlust peavad läbi viima vahekohtunikud.

Lõpuks tuleb neljandale, kuuendale, seitsmendale ja kaheksandale küsimusele vastata, et

- konventsiooni artiklit 24 tuleb tõlgendada nii, et ajutiste või kaitsemeetmete määramine selle alusel sõltub eelkõige sellest, et taotletud meetmete eseme ja taotlust arutava kohtu osalisriigi territoriaalse kohtualluvuse vahel on tegelik seos, ja
- lepingust tuleneva vastutasu maksmine vahemaksena ei ole artiklis 24 nimetatud ajutine meede, välja arvatud ühelt poolt siis, kui antud summa tagasimaksmine kostjale tagatakse juhul, kui hageja ei võida põhikohtuasja, ja teiselt poolt siis, kui taotletud meede käsitleb üksnes teatud selliseid kostja varasid, mis kuuluvad või peaksid kuuluma selle kohtu territoriaalse kohtualluvuse piiresse, kellele taotlus esitati.

Kohtukulud

49 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa ja Ühendkuningriigi valitsuste ja Euroopa Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille esitas Hoge Raad der Nederlanden oma 8. detsembri 1995. aasta otsusega, otsustas:

1. 27. septembri 1968. aasta konventsiooni, muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta ning 25. oktoobri 1982. aasta konventsiooniga Kreeka Vabariigi ühinemise kohta, artikli 5 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et kõnealuse sätte alusel on pädev kohus samuti pädev määrama ajutisi või kaitsemeetmeid, ilma et viimati nimetatud kohtualluvus sõltuks muudest tingimustest.

2. Kui pooled on põhjendatult jätnud siseriiklike kohtute kohtualluvusest välja lepingust tuleneva vaidluse ja on saatnud kõnealuse vaidluse vahekohtule, ei või 27. septembri 1968. aasta konventsiooni artikli 5 punkti 1 alusel määrata ühtegi ajutist ega kaitsemeetet.

3. Kui ajutiste meetmete kohaldamise taotluse ese käsitleb küsimust, mis kuulub 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohaldamisalasse *ratione materiae*, kohaldatakse kõnealust konventsiooni ning selle artikliga 24 võidakse anda kõnealust taotlust arutavale kohtule kohtualluvus, isegi kui sisulist arutamist on juba alustatud või võidakse alustada ning isegi kui kõnealust menetlust peavad läbi viima vahekohtunikud.

4. 27. septembri 1968. aasta konventsiooni artiklit 24 tuleb tõlgendada nii, et ajutiste või kaitsemeetmete määramine selle alusel sõltub eelkõige sellest, et taotletud meetmete eseme ja taotlust arutava kohtu osalisriigi territoriaalse kohtualluvuse vahel on tegelik seos.

5. Lepingust tuleneva vastutasu maksmine vahemaksena ei ole 27. septembri 1968. aasta konventsiooni artiklis 24 nimetatud ajutine meede, välja arvatud ühelt poolt siis, kui antud summa tagasimaksmine kostjale tagatakse juhul, kui hageja ei võida põhikohtuasja, ja teiselt poolt siis, kui taotletud meede käsitleb üksnes teatud selliseid kostja varasid, mis kuuluvad või peaksid kuuluma selle kohtu territoriaalse kohtualluvuse piiresse, kellele taotlus esitati.

Rodríguez Iglesias

Kapteyn

Puissochet

Hirsch

Jann

Mancini

Moitinho de Almeida

Gulmann

Murray

Edward

Ragnemalm

Sevón

Wathelet

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 17. novembril 1988 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G.C. Rodríguez Iglesias